

Gjeterhunden sauebondens «beste» venn.

Kort om oss som skal holde dette innlegget

Cathinka Kjelstrup, begynte å jobbe med sau og gjeterhund når jeg var 16. Jeg begynte å trene min første hund Molly den gangen, og etter dette har det bare blitt mer og mer gjeterhund og sau. I dag hjelper jeg til på flere gårder i området Asker og Bærum, med alt fra saueklipping til sinking og flytting av sau. I dag jobber jeg som gjeterhund- og organisasjonsrådgiver for Norsk Sau og Geit. Her har jeg kontakt nesten daglig med sauebønder over hele landet for veiledning.

Arne Loftsgarden, første gjeterhund ble anskaffet i 2003, en gatemiks som av og til responderte på navnet Buster. Planen var at han skulle være til hjelp med håndteringen av våre 50 vinterfora søyer, men slik gikk det ikke. Etter Buster har det vært mange gjeterhunder innom gården, for tiden er det 5 stykker. For meg er gjeterhunden et driftsmiddel som er helt uunnværlig.

I løpet av denne seansen berøres disse temaene:

- Gjeterhunden – praktisk bruk
- Hvor finnes det hjelp å få
- Anskaffelse av gjeterhund

Gjeterhunden – Praktisk bruk

Hvorfor påstå at gjeterhunden er uunnværlig? Det de fleste forbinder gjeterhunden med er vel sauesanken om høsten, et par hektiske måneder. Gjeterhunden er med, finner sau, henter sau, driver sau, passer på at alle kommer med, jobber utrettelig hele tiden. Frisk og veltrent synes den det er topp til mer det er å gjøre. Og betalingen til hunden? Riktig foring og ellers godt stell.

Men sier mange, hva med årets 10 andre måneder? Høst og vår hjelper den mer enn gjerne til med å flytte sau mellom beiter, samle inn sau i kveer for skilling av søyer og lam. Med trening og etter hvert som sauene blir vant med å bli håndtert av hund, hjelper gjeterhunden mer enn gjerne til i sorteringsanlegg, drivganger etc. Dette reduserer behovet for mennesker i arbeidet. Tenk etter hvor mange ganger i løpet av året sauen håndteres, veiing, vaksinerer, påsetting av bjøller, sortering av ulike årsaker (Værlam, påsett, plukkslakt etc.), og klipping. Personlig liker jeg ikke å benytte hunden i binger i fjøset, dette fordi jeg mener risikoen for å få til dels alvorlige skader på hunden er for stor. Med en vel trent gjeterhund er det heller ikke noe veldig utfordring å plukke ut enkeltdyr på beite, nyttig ved sykdom eller bare en sjekk.

Mange forer med rundball i hekk, og kraftfor i renner gjennom vinteren. Hvorfor ikke benytte gjeterhunden til å holde sauen vekk mens foring pågår?

Gjennom sommeren er gjeterhunden både nyttig og trivelig å ha med på ettersyn. Hunden får god trening og mosjon. Den hjelper gjerne til med å hente inn sau som trenger ettersyn eller behandling, laste rømlinger på en henger eller flytte sauer og flokk på avveier.

Da er det vel ikke igjen så mye av året gjeterhunden ikke kan gjøre nytte for seg avhengig av driftsopplegg? I stille perioder har den heller ikke vint av trening, kanskje den kan bli enda mer anvendelig.

Kort oppsummert kan en si at til mer du benytter gjeterhunden i arbeidet med sauen, til mer avhengig blir du av den.

Komme i gang, skaffe informasjon og hjelp?

Først og fremst må familien være enige om at det er greit med et nytt familiemedlem, dette driftsmiddelet er ikke som traktoren som kan settes i et redskaps hus når det ikke er bruk for den. Gjeterhunden trenger stell 365 dager i året og skal ha forsvarlig oppstalling. Neida, trenger ikke ligge i stua, men trenger en trekkfri og ikke iskald plass å være. Når den ikke er i bruk eller annen planlagt aktivitet kan den godt stå i hundegård. Gjør i alle fall ikke som jeg gjorde med min første hund, satte den i løpestring. Det er bare ikke bra for dem. I bilen skal den etter all sannsynlighet også være med, da er bur «et må ha» våt og sølete gjeterhund valsende rundt i bilen er ingen høydare.

Alle fylkeslag i NSG har minst et gjeterhundlag eller gjeterhundnemnd i sin organisasjon. Dette er en naturlig plass å søke informasjon. De har oversikt over kurs og treninger som skjer lokalt. Det er helt sikkert en god ide og oppsøke et kurs eller trening for å se, før en skaffer seg gjeterhund. Det finnes også websider med mye informasjon, NSG sin hjemmeside anbefales.

Fortsatt interessert i gjeterhund? Da gjenstår anskaffelse da, nye spørsmål dukker opp:

- Valp?
- Trent hund?

Valp: «Finn.no: Border Collie valper etter skjønne foreldre selges kr 5000,-». NEI, NEI ikke gjør det. Valp kjøpes etter foreldre der begge har minst oppnådd godkjent bruksprov kl 1. Foreldrene skal ha godt gemytt og være friske. Vær ærlige mot dere selv om hvilke personlighet dere har, er fører mild og forsiktig av vesen, vil ikke den strieste og tøffeste kombinasjonen nødvendigvis være den beste, like lite som den føreren med torden i stemme og temperament skal velge valp etter de mest tandre og forsiktige foreldrene. Stil oppdretter spørsmål, de vet etter all sannsynlighet hvilken type valper som ønskes og forventes av kombinasjonen. Valpen kan påbegynnes når den er moden, oftest i en alder mellom 6 og 12 måneder. Med riktig og jevnlig trening kan den være med på de fleste arbeidsoppgavene i en alder av 2 -3 år.

Trent hund: Kan være en meget god ide, er det første hunden så sørg for å skaffe en som har litt erfaring og som kan det meste, gjerne en 4 – 6 år gammel hund som har gått noen prøver og vært brukt i arbeide med sau. Det med hund som har blitt brukt på prøver er for å sikre at den er styrbar og har et kjent ferdighetsnivå. Få hunden demonstrert av eier, om mulig kjøp en dag med trening hos tidligere eier (Gjerne mer.) Trent hund som første hund gjør at du får en sikkerhet for at hunden kan. Det gjør det utrolig mye lettere å komme i gang. **MEN GLEM IKKE AT TRENING ER NØDVENDIG!**

Sørg for at foreldrene eller aller helst hunden har godkjent bruksprøve og at den er frisk og har god helse. Tenk også på at når en hund er blitt 10 år gammel vil ytterlige år i arbeid være som bonus å regne.

På NSG sine hjemmesider under gjeterhund er det en egen fane for kjøp og salg av valper og trente hunder. Får og kunne legges ut for salg der, må individene oppfylle kravene til NSG for salg.

En 3 år gammel gjeterhund med veldokumenterte ferdigheter vil kanskje ha en kostnad på 50 til 70 tusen. Vi forutsetter at den er velfungerende til den er 10 år gammel, dette en årlig avskrivning på 7 til 10 tusen kroner. Det kan ikke leies mange timene arbeidshjelp for denne summen. Som ren bonus skaffer en seg utrolig trivelig arbeidspartner.